

Monika Pierzga kl. Va **Zabytkowe kościoły w parafiach dekanatu** **ujanowickiego**

***Kościółek ma oddech głęboki
Wewnętrzną atmosferę rozmodlenia: bo bez drzwi i bez okien,
Każdemu jednakowo taskawy,
Bo bez ławek...Wszyscy jednakowo w biedzie,
Dlatego nikt nie siedzi.
Cały kościół - czerwony. Czy od zórz?
Czy czerwonych róż?***

/ K. Hłakowiczówna: Kościółek Świętej Tereski na Tamce/

Dekanat - jednostka organizacyjna kościołów katolickich obejmująca kilka do kilkunastu parafii z dziekanem na czele wizytującym parafie podległego mu rejonu.

Parafia w Ujanowicach

Kościół pod wezwaniem Michała Archanioła

Parafia Ujanowice powstała w pierwszej połowie XIV w., ale jej początki sięgają drugiej połowy XIII w. W roku 1268 księżna bł. Kinga (Kunegunda), żona Bolesława Wstydlwego ufundowała sołtystwo i wieś Ujanowice. Niewiele wiemy o przeszłości pierwotnego kościółka, o którym wspomina Jan Długosz w dziele "Liber Beneficiorum " z połowy XV wieku. O obecnym historia pozostawiła więcej szczegółów. Ukończony w 1526 roku kościół posiada cechy budowli gotyckiej. Sklepienia w prezbiterium i wieża przerobione z początkiem XVII wieku. Dwie kaplice, od strony północnej i południowej, dobudowano około 1890 roku. Niepowtarzalny nastrój kościoła tworzy jego wewnętrzne urządzenie, na które składają się: polichromia z 1905 roku - naśladownictwo szkoły matejkowskiej; trzy ołtarze rokokowe; ambona rokokowa; chrzcielnica kamienna gotycko-renesansowa z XVI wieku; dwie ludowe kropielnice kamienne z XVIII / XIX wieku; fotel barokowy z XVII wieku; tablica erekcyjna z łacińskim napisem gotyckim i datą 1509; zamek żelazny z 1526 roku; ornaty haftowane z XVIII wieku; dzwon z 1514 roku oraz sygnaturka z XVIII wieku.

Kościół otoczony jest murem z bramkami, na których znajdują się kamienne posągi oraz kapliczki, w których umieszczono stacje Drogi Krzyżowej. Wykonany w latach 1880 - 1885.

Chrzcielnica kamienna gotycka z I poł. XVI w.

Rokokowa ambona

Parafia w Laskowej

Bp Wałęga utworzył 1908 niezależną od Łososiny Górnej ekspozyturę, zaś 10.V.1925 erygował parafię. W centrum wsi, w pobliżu rzeki znajduje się murowany kościół w stylu neogotyckim, z początku XX wieku. W jego ołtarzu głównym znajduje się obraz Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, który został tutaj przeniesiony z dawnej kaplicy dworskiej. Boczne ołtarze są dziełem ludowego rzeźbiarza Stanisława Augustyna z sąsiedniej miejscowości Jaworzna

Kościół pod wezwaniem Najświętszego Imienia Maryi

Parafia w Jaworznej

Z nazwą wsi Jaworzna spotykamy się dopiero w roku 1526. Jest ostatnią wsią założoną w gminie Laskowa przez klasztor klarysek ze Starego Sącza.

Kościół, zbudowany z kamienia w stylu neogotyckim, z trzema nawami, powstał w 1932 roku. W ołtarzu głównym umieszczona została **figurka Jezusa Frasobliwego**, przeniesiona z pobliskiej kapliczki.

Kościół pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego

W ołtarzu głównym umieszczona została figurka Jezusa Frasobliwego, przeniesiona z pobliskiej kapliczki.

Parafia w Żmiącej

Pierwsze świadectwo istnienia Żmiącej daje dokument lokacyjny z roku 1370, w którym klasztor starosądecki nadaje celnikowi klasztornemu Klemensowi, sołectwo we wsi położonej nad potokiem Żmiąca. Długosz w dziele „Liber Beneficiorum” (w roku 1470) wymienia Żmiącą, zarówno jako uposażenie parafii ujanowickiej jak i klasztoru starosądeckiego. Po konfiskacie klasztoru starosądeckiego (w 1782 r.), Żmiąca wraz z całym kluczem strzeszycko-żbikowickim, przeszła na własność rządu austriackiego tzw. „Kamery”. W roku 1833 klucz strzeszycki nabył baron Maurycy Brunicki z Pisarzowej i do czasu zniesienia pańszczyzny (1848 r.), żmiąccanie byli zmuszeni odrabiać ją dla dworu pisarzowskiego

W roku 1855, staraniem Piotra Bukowca (z Kowalówki), wybudowano w Żmiącej pierwszą kaplicę, która po kilku rozbudowach stała się kościołem parafialnym. Od 1970 roku, Żmiąca jest samodzielną parafią pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Parafia w Kamionce Małej

Parafia powstała ok. 1373. W 1470-1925 należała do par. Ujanowice. Bp Pukalski 1870 utworzył ekspozyturę, a bp Wałęga 10.V. 1925 przywrócił kościołowi prawa parafialne.

Pierwsza wzmianka historyczna o Kamionce Małej pochodzi z 1367 roku. Wówczas wieś była własnością klasztoru klarysek ze Starego Sącza.

Wzmianki o parafii w Kamionce pochodzą z 1373 roku. Obecny kościół, wzniesiony w XVII wieku jest pod wezwaniem św. Katarzyny Panny i Męczennicy. Można w nim zobaczyć, m.in.: krucyfiks z XV wieku, posąg św. Katarzyny i Matki Boskiej z XVII wieku, barokowe organy oraz liczne malowidła ścienne.

Parafia w Łososinie Dolnej

Parafia powstała przed 1325, uposażona przez królową Jadwigę 1333. Kościół z Łososiny Dolnej, obecnie znajduje się w Sądckim Parku Etnograficznym

Kościół w Łososinie Dolnej

Stary kościół wybudowany w 1739 roku z drewna. Jednonawowa budowla z wieżą jest cennym zabytkiem architektury sakralnej. Obecnie kościół znajduje się w Sądckim Parku Etnograficznym w Falkowej.

Parafia w Łososinie Górnej

Kościół pw. Wszystkich Świętych z 1778 r. Przy budowie wykorzystano fragmenty poprzedniej świątyni późnogotyckiej. Drewniana świątynia barokowa kryje rokokowe wyposażenie z XVIII wieku. Polichromia figuralno-ornamentalna z XIX w.

Parafia pw. Wszystkich Świętych

Łososina Górna znajduje się nieopodal ujścia potoku Sowliny do Łososiny. Początki Łososiny sięgają XIV w. (pierwsza wzmianka pochodzi z 1320 r.) i wiążą się z działalnością rycerskiego rodu Krzywaśny. W dobie reformacji wioska stała się siedzibą arian, którzy urządzili nawet w miejscowym kościele zbór profanując katolicką świątynię. Kościół powrócił do rąk katolików dopiero w 1600 r., kiedy Łososinę opuścili ostatni arianie.

Parafia w Łososinie należy do najstarszych w okolicy i została założona najprawdopodobniej w 2. połowie XIII w. Nie wiadomo, gdzie stał pierwszy kościół w Łososinie. Być może na miejscu dzisiejszego pochodzącego z XV w.

Drewniany kościół w Łososinie był wielokrotnie remontowany i przebudowywany. Barokowy kościół jest jednonawowy i posiada węższe prezbiterium, po bokach którego ustawiono ołtarze boczne. Wejście główne znajduje się pod wieżą wzniesioną na planie kwadratu.

Wnętrze nakryte jest płaskim stropem. Polichromia figuralna i ornamentalna pochodzi z 1882 r., a wykonał ją Antoni Mikłasiński z Bochni. Na suficie artysta namalował sceny wyobrażające: Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny oraz Sądu Ostatecznego, na balustradzie chóru – Króla Dawida grającego na lutni. Nad ścianie znalazł się wizerunek św. Izydora w stroju limanowskim. Polichromia została odnowiona w 1958 r. przez Andrzeja Chojkowskiego. Ołtarz główny został wzniesiony w 1873 r. i posiada cechy barokowe. W jego centralnej części znajduje się obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem pochodzący z XVIII w., który przysłaniany jest obrazem Wszystkich Świętych adorujących Trójcę Świętą. W zwieńczeniu ołtarza głównego znajduje się obraz Przemienienia Pańskiego. Ołtarze boczne wykonane w stylu rokokowym. Po prawej stronie ołtarza bocznego znajduje się ołtarz poświęcony Najświętszemu Sercu Pana Jezusa, w zwieńczeniu którego jest obraz św. Mikołaja. Zaś po lewej stronie ustawiono ołtarz poświęcony Matce Bożej. W kościele znajduje się również ołtarz ku czci św. Tomasza, legionistom Józefa Piłsudskiego. Pomnik znajduje się w parku podworskim nieopodal kościoła. Pomnik powstał dzięki trzem legionistom wywodzącym się z tej ziemi: Stanisława Odziomka, Jana Drożdża oraz Józefa Marka. Pomnik zaprojektował Stanisław Odziomek, który powstał przy współdziałaniu związków strzeleckich. Został poświęcony i odsłonięty w 11 listopada 1934 r. przez ks. Kazimierza Łazarskiego. W 2001 r. pod pomnikiem złożono urny z ziemią z: Katynia, Monte Cassino i cmentarza Orłąt Lwowski

Parafia w Pasierbcu

Wieś istniała XV w. i należała do par. Łososina Górna. W 1823 Jan Matras wybudował kaplicę p.w. MB Pocieszenia, która od 1823 otrzymała przywilej Mszy św. Parafia wydzielona z parafii. Łososina Górna i Nowe Rybie, erygowana w 1944 r.

Fundator w kapliczce umieścił Obraz Matki Bożej, który nabył u nieznanego, ludowego artysty z okolicy Gorlic. Z czasem kaplicę rozbudowano: dobudowując nawy, podnosząc mur o około jeden metr, zwieńczono dach drugą wieżyczką i przykryto blachą, ozdobiono wnętrze tak, iż wyglądała jak mały kościółek. W 1909 r. wybudowano obok kamienną dzwonnice, w której umieszczono trzy dzwony: "Maria", "Józef", "Szymon" - nazwano je od imion fundatorów.

Odtąd, wokół kapliczki toczyło się całe religijne i społeczne życie wioski oraz niepostrzeżenie rodził się coraz większy kult Obrazu Matki Bożej Pocieszenia.

Kapliczka pod wezwaniem Matki Bożej Pocieszenia

Parafia w Krosnej

Kościół pw. św. Józefa Rzemieślnika

Miejscowość Krosna leży po obydwu stronach Krośnieńskiego Potoku, lewobrzeżnego dopływu rzeki Łososiny. Pierwsza wzmianka w dokumentach historycznych dotycząca wsi pochodzi z 1324 roku. Wtedy to starosądecki klasztor otrzymał przywilej kupna wsi Krosna (Krostna). Musiała więc istnieć wcześniej.

W 1367 roku ksieni klasztoru Klarysek Małgorzata oddała sołtystwo Krosnej na prawie magdeburskim niejakiemu Abrahamowi. Sołectwo to zostało założone na terenie pokrytym wówczas lasem, celem pomnożenia dochodów klasztornych.

W XV wieku kronikarz Długosz wymienia Krosnę jako wieś należącą do parafii ujanowickiej i do dóbr klasztoru starosądeckiego.

W roku 1970 utworzono w Krosnej samodzielną parafię pw. św. Józefa. Parafię, wyłączoną z parafii Ujanowice erygował w 1981 roku abp J. Ablewicz.

Kościół pw. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny

Niewielki kościół stoi przy głównej drodze biegnącej przez Krosną. Zbudowany został w 1905 roku. Odnawiany był w 1915 roku. Wzniesiono wtedy wieżyczkę na sygnaturkę. Kościół poświęcono w 1926 roku.

Drewniany, szalowany, kryty eternitem i blachą. jednonawowy, z niewielkim prezbiterium, obecnie bardzo zaniedbany i popadający w ruinę.

